

USTAWA

z dnia 30 czerwca 1970 r.

o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Żołnierzem zawodowym może być obywatel polski, który posiada odpowiednie wartości moralne i polityczne, określone kwalifikacje fachowe oraz zdolność fizyczną i psychiczną do zawodowej służby wojskowej.

Art. 2. 1. Żołnierze zawodowi tworzą kadre zawodową Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Kadra zawodowa Sił Zbrojnych składa się z następujących korpusów:

- 1) korpusu oficerów zawodowych;
- 2) korpusu chorążych zawodowych;
- 3) korpusu podoficerów zawodowych.

3. Korpusy oficerów, chorążych i podoficerów zawodowych dzielą się na korpusy osobowe.

4. Minister Obrony Narodowej tworzy i znosi korpusy osobowe, ustala ich podział na grupy i specjalności wojskowe oraz określa zasady zaliczania żołnierzy do poszczególnych korpusów osobowych, grup i specjalności wojskowych.

Art. 3. 1. Żołnierze zawodowi są żołnierzami w czynnej służbie wojskowej.

2. Stopniami wojskowymi żołnierzy zawodowych są stopnie ustanowione w przepisach o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 4. Czynną służbę wojskową na zasadach określonych w ustawie pełnią również osoby powołane do tej służby w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych.

Art. 5. 1. Zdolność fizyczną i psychiczną do zawodowej służby wojskowej ustalają wojskowe komisje lekarskie.

2. Minister Obrony Narodowej określa zasady oceny stopnia zdolności fizycznej i psychicznej do zawodowej służby wojskowej i orzekania o tej zdolności oraz właściwość i tryb postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach.

Art. 6. 1. W wyjątkowych przypadkach do służby wojskowej określonej w ustawie mogą być przyjęci cudzoziemcy.

2. Minister Obrony Narodowej określa warunki przyjmowania cudzoziemców do służby wojskowej, zasady pełnienia służby i zwalniania z niej oraz ich prawa i obowiązki.

Rozdział 2.

Powołanie do zawodowej służby wojskowej.

Art. 7. Do zawodowej służby wojskowej powołuje Minister Obrony Narodowej lub określony przez niego organ wojskowy. Powołanie następuje na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do tej służby.

Art. 8. 1. Do zawodowej służby wojskowej powołuje się żołnierzy, którzy ukończyli odpowiednią szkołę wojskową lub kurs kształcący na żołnierzy zawodowych i zostali mianowani na stopień wojskowy w odpowiednim korpusie.

2. Do zawodowej służby wojskowej powołuje się również żołnierzy skierowanych przez organy wojskowe na studia lub naukę do szkół niewojskowych — po ukończeniu studiów lub nauki i mianowaniu na stopień wojskowy w odpowiednim korpusie.

3. W razie mianowania słuchacza akademii wojskowej lub żołnierza, o którym mowa w ust. 2, na stopień oficerski w czasie odbywania studiów, powołuje się go do zawodowej służby wojskowej równocześnie z mianowaniem.

4. Powołanie do zawodowej służby wojskowej w korpusach podoficerów i chorążych zawodowych może być uzależnione również od odbycia praktyki w rozmiarze określonym przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 9. 1. Do zawodowej służby wojskowej mogą być powołani:

- 1) podoficerowie zasadniczej służby wojskowej — bezpośrednio po jej odbyciu;
- 2) podoficerowie, chorążowie i oficerowie rezerwy.

2. Podoficerowie odbywający długoterminową zasadniczą służbę wojskową mogą być powołani do zawodowej służby wojskowej również przed zakończeniem odbywania służby długoterminowej.

3. Kandydaci na żołnierzy zawodowych, którzy odbywali naukę w szkołach kształcących na chorążych lub oficerów zawodowych, lecz jej nie ukończyli, mogą być powołani na własną prośbę do zawodowej służby wojskowej w korpusie odpowiadającym posiadanym kwalifikacjom po mianowaniu ich na odpowiedni stopień wojskowy.

Art. 10. 1. W przypadkach uzasadnionych potrzebami Sił Zbrojnych do zawodowej służby wojskowej można powołać osoby nie spełniające warunków określonych w art. 8 lub 9, jeżeli posiadają szczególne kwalifikacje lub umiejętności do pełnienia tej służby.

2. Do zawodowej służby wojskowej mogą być powołane kobiety, które nie są żołnierzami rezerwy, jeżeli posiadają kwalifikacje fachowe przydatne do tej służby.

3. Osoby określone w ust. 1 i 2 powołuje się do zawodowej służby wojskowej po mianowaniu ich na stopień wojskowy w odpowiednim korpusie.

Art. 11. Minister Obrony Narodowej określa:

- 1) warunki powoływania do zawodowej służby wojskowej oraz właściwość organów i tryb powoływania do tej służby;
- 2) szczegółowe warunki mianowania na stopnie wojskowe osób, o których mowa w art. 9 ust. 3 i art. 10 ust. 1 i 2, oraz organy właściwe do mianowania.

Art. 12. 1. Pracownik powołany do zawodowej służby wojskowej zachowuje prawo do ostatnio pobieranego wynagrodzenia z zakładu pracy do końca miesiąca kalendarzowego, w którym jest obowiązany stawić się do pełnienia tej służby.

2. Zakład pracy jest obowiązany umożliwić pracownikowi wykorzystanie należnego mu urlopu wypoczynkowego przed dniem stawienia się do pełnienia służby albo wypłacić ekwiwalent pieniężny za nie wykorzystany urlop.

3. Stosunek pracy z pracownikiem powołanym do zawodowej służby wojskowej ulega rozwiązaniu z mocy prawa z dniem stawienia się do tej służby.

Art. 13. 1. Dla żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej pierwsze 12 miesięcy tej służby stanowią okres próbny.

2. Minister Obrony Narodowej może dla niektórych grup żołnierzy ustalać dłuższy okres próbny w granicach od 24 miesięcy oraz zwalniać niektóre grupy od odbycia okresu próbnego.

3. Przepis ust. 1 nie dotyczy żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej bezpośrednio po ukończeniu szkoły chorążych trwającej dłużej niż jeden rok, szkoły wojskowej kształcącej kandydatów na oficerów zawodowych albo studiów wyższych w szkole niewojskowej, które odbywały pełniąc służbę wojskową w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych.

Rozdział 3.

Przebieg zawodowej służby wojskowej.

Art. 14. 1. Żołnierze zawodowi pełnią służbę w jednostkach Sił Zbrojnych.

2. Minister Obrony Narodowej może kierować żołnierzy zawodowych do pełnienia służby w innych podległych mu jednostkach organizacyjnych.

3. Żołnierze zawodowi mogą być ze względu na potrzeby Sił Zbrojnych lub obronności kraju wyznaczani do wykonywania określonych zadań poza wojskiem.

4. Rada Ministrów określa zasady i tryb wyznaczania żołnierzy zawodowych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz ich uprawnienia i obowiązki.

Art. 15. 1. Żołnierze zawodowi podlegają służbowemu opiniowaniu.

2. Przełożony jest obowiązany zapoznać żołnierza z całością wydanej o nim opinii służbowej.

3. Jeżeli żołnierz uważa opinię za krzywdzącą, przysługuje mu prawo wniesienia zażalenia w terminie 30 dni od dnia zapoznania się z tą opinią.

4. Minister Obrony Narodowej określa zasady i tryb opiniowania żołnierzy, zapoznawania ich z opinią, tryb wnoszenia i sposób rozpatrywania zażaleń oraz właściwość organów wojskowych w tych sprawach.

Art. 16. 1. Nadanie żołnierzowi zawodowemu wyższego stopnia wojskowego następuje w drodze mianowania.

2. Mianowanie na kolejny stopień wojskowy następuje stosownie do posiadanych kwalifikacji, w zależności od opinii służbowej, zajmowanego stanowiska służbowego oraz potrzeb organizacyjnych Sił Zbrojnych.

3. Mianowanie na kolejny stopień wojskowy może być uzależnione od przesłuzenia odpowiedniego okresu na określonym stanowisku służbowym.

4. Mianowanie na kolejny stopień wojskowy jest uzależnione również od przesłuzenia w posiadanym stopniu odpowiedniego okresu, który w czasie pokoju wynosi co najmniej:

1) dla podporucznika	3 lata,
2) dla porucznika	4 lata,
3) dla kapitana	5 lat,
4) dla majora (komandora podporucznika)	4 lata,
5) dla podpułkownika (komandora porucznika)	4 lata.

5. Okresy wysługi w poszczególnych stopniach dla chorążych i podoficerów zawodowych określa Minister Obrony Narodowej.

6. Żołnierz zawodowy może być mianowany na kolejny stopień wojskowy w drodze wyróżnienia z pominięciem warunków określonych w ust. 3—5.

Art. 17. 1. Podoficer zawodowy może być mianowany na pierwszy stopień w korpusie chorążych mimo nieukończenia szkoły lub kursu chorążych, jeżeli uzyska wykształcenie średnie o odpowiednim kierunku i posiada pozytywną opinię służbową.

2. Podoficer lub chorąży zawodowy może być mianowany na pierwszy stopień w korpusie oficerów mimo nieukończenia szkoły kształcącej na oficerów zawodowych, jeżeli uzyska wykształcenie wyższe o odpowiednim kierunku i posiada pozytywną opinię służbową.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach podoficer zawodowy, który spełnia warunki ustalone przez Ministra Obrony Narodowej, może być mianowany na odpowiedni stopień w korpusie chorążych, a chorąży — na odpowiedni stopień w korpusie oficerów, z pominięciem warunków określonych w ust. 1 i 2.

4. Mianowanie w przypadkach określonych w ust. 1—3 może być uzależnione od złożenia egzaminu, a ponadto od przesłużenia odpowiedniego okresu w korpusie podoficerów lub chorążych zawodowych.

Art. 18. 1. Za dokonanie czynu świadczącego o szczególnym męstwie lub za wyjątkowe zasługi można mianować żołnierza zawodowego na wyższy stopień wojskowy, nawet jeżeli nie spełnia warunków wymaganych do mianowania.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do żołnierza, który zmarł lub utracił zdolność do służby wojskowej wśród okoliczności świadczących o szczególnym męstwie lub o wyjątkowych zasługach.

Art. 19. 1. Na stopnie podoficerów i chorążych mianuje Minister Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego określone.

2. Na pierwszy stopień w korpusie oficerów (podporucznika) oraz na stopnie oficerskie generałów i admirałów mianuje Rada Państwa na wniosek Ministra Obrony Narodowej.

3. Na pozostałe stopnie oficerskie mianuje Minister Obrony Narodowej.

4. Na stopień Marszałka Polski mianuje oficera Rada Państwa za wyjątkowe zasługi dla Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Jej Sił Zbrojnych.

5. W razie wprowadzenia stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa i w czasie wojny na wszystkie stopnie oficerskie do stopnia pułkownika (komandora) włącznie mianuje Minister Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego określone.

Art. 20. 1. Minister Obrony Narodowej określa szczegółowe warunki oraz zasady i tryb mianowania żołnierzy zawodowych na stopnie wojskowe.

2. Mianowanie nie może nastąpić w czasie toczącego się przeciwko żołnierzowi postępowania karnego lub przed sądem honorowym.

Art. 21. 1. Stopnie wojskowe są dożywotnie.

2. Żołnierz zawodowy traci stopień wojskowy w razie:

- 1) utraty obywatelstwa polskiego;
- 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia praw publicznych lub degradacji;
- 3) decyzji o pozbawieniu posiadanego stopnia podjętej na wniosek sądu honorowego przez Radę Państwa — w stosunku do oficerów w stopniach generałów i admirałów albo przez Ministra Obrony Narodowej lub inny organ wojskowy właściwy w sprawach mianowania na stopnie wojskowe (art. 19) — w stosunku do pozostałych żołnierzy.

Art. 22. Żołnierz zawodowy może być przeniesiony przez Ministra Obrony Narodowej lub określony przez niego organ wojskowy do innego korpusu osobowego lub do innej grupy w tym samym korpusie, stosownie do posiadanych kwalifikacji:

- 1) na własną prośbę;
- 2) ze względu na stan zdrowia stwierdzony orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej;
- 3) ze względów organizacyjnych.

Art. 23. 1. Żołnierza zawodowego wyznacza na stanowisko służbowe i zwalnia z tego stanowiska Minister Obrony Narodowej lub określony przez niego organ wojskowy, jeżeli przepisy szczególne lub przepisy wydane na podstawie art. 14 ust. 4 nie stanowią inaczej.

2. Żołnierza wyznacza się na stanowisko służbowe stosownie do posiadanych kwalifikacji, w zależności od opinii służbowej oraz w miarę wolnych stanowisk.

3. Minister Obrony Narodowej określa kwalifikacje wymagane do objęcia poszczególnych stanowisk, uwzględniając kwalifikacje wymagane w myśl odrębnych przepisów do zajmowania niektórych stanowisk lub wykonywania niektórych zawodów.

Art. 24. 1. Żołnierza zawodowego można wyznaczyć na niższe stanowisko służbowe:

- 1) w razie niewywiązywania się z obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku, stwierdzonego w opinii służbowej wydanej co najmniej po 12 miesiącach pełnienia służby na tym stanowisku;
- 2) w trybie dyscyplinarnym określonym w przepisach o dyscyplinie wojskowej lub w innych szczególnych przepisach dyscyplinarnych;
- 3) w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę obniżenia stopnia wojskowego.

2. Żołnierza można wyznaczyć ponadto na niższe stanowisko służbowe za jego zgodą:

- 1) jeżeli w myśl orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej stan zdrowia uniemożliwia lub utrudnia mu pełnienie służby na zajmowanym stanowisku, albo
- 2) w innych przypadkach uzasadnionych potrzebami organizacyjnymi, szkoleniowymi lub kadrowymi wojska, a w szczególności w razie likwidacji zajmowanego przez niego stanowiska służbowego

— gdy nie ma możliwości wyznaczenia go na inne równorzędne stanowisko służbowe.

3. Żołnierza można wyznaczyć na niższe stanowisko służbowe również na jego prośbę.

4. Żołnierza, który nie wyrazi zgody na wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe w przypadkach określonych w ust. 2, można zwolnić z zawodowej służby wojskowej.

Art. 25. Żołnierz zawodowy może być skierowany do wojskowej komisji lekarskiej z urzędu lub na jego prośbę w celu ustalenia stanu zdrowia oraz stopnia zdolności fizycznej i psychicznej do zawodowej służby wojskowej, jak również związku poszczególnych schorzeń ze służbą wojskową.

Art. 26. 1. Żołnierzom zawodowym wydaje się wojskowy dokument osobisty stwierdzający pełnienie zawodowej służby wojskowej.

2. Minister Obrony Narodowej określa rodzaje i wzory wojskowych dokumentów osobistych, organy właściwe do ich wydawania oraz zasady dokonywania wpisów w tych dokumentach.

Art. 27. Sposób pełnienia służby wojskowej przez żołnierzy zawodowych normują wydane przez Ministra Obrony Narodowej zarządzenia, rozkazy, regulaminy i inne przepisy wojskowe.

Rozdział 4.

Szczególne obowiązki i uprawnienia służbowe żołnierzy zawodowych.

Art. 28. 1. Żołnierz zawodowy powinien kierować się poczuciem szczególnej odpowiedzialności za powierzony mu obowiązek obrony niepodległości oraz socjalistycznego ustroju Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Żołnierza zawodowego powinny cechować: wysoka ideaowość, ofiarność i sumiennosc w wykonywaniu zadań służbowych i obowiązków społecznych, zdyscyplinowanie, troska o wychowanie i wyszkolenie podległych mu żołnierzy oraz dbałość o powierzone mienie wojskowe.

Art. 29. 1. Żołnierze zawodowi są obowiązani do noszenia w czasie wykonywania obowiązków służbowych umundurowania i oznak wojskowych.

2. Minister Obrony Narodowej określa:

- 1) wzory, zasady i sposób noszenia umundurowania i oznak wojskowych oraz zasady i sposób noszenia uzbrojenia;
- 2) przypadki, w których żołnierze są zwolnieni od noszenia umundurowania i oznak wojskowych w czasie wykonywania obowiązków służbowych;

3) zasady i sposób noszenia orderów, odznaczeń, medali i odznak.

Art. 30. 1. Tytułem żołnierza zawodowego jest jego stopień wojskowy.

2. Żołnierz posiadający tytuł lub stopień naukowy albo tytuł oficera dyplomowanego, magistra, magistra inżyniera, lekarza lub równorzędny bądź inny tytuł zawodowy może używać go w sprawach służbowych tylko w publikacjach, korespondencji i przy podpisach.

3. Minister Obrony Narodowej określa zasady i sposób używania stopni wojskowych oraz tytułów i stopni, o których mowa w ust. 2.

Art. 31. 1. Żołnierz zawodowy jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość bezpośrednio lub w związku z pełnieniem służby wojskowej, jeżeli sprawy te uznano za tajne albo gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne lub względy służbowe; za nieprzestrzeganie tajemnicy żołnierz ponosi odpowiedzialność.

2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie pełnienia zawodowej służby wojskowej, jak i po zwolnieniu z niej.

3. Od obowiązku zachowania tajemnicy w określonych przypadkach może zwolnić przełożony o uprawnieniach co najmniej dowódcy okręgu wojskowego.

Art. 32. 1. Publikacja lub rozpowszechnianie w inny sposób przez żołnierza zawodowego rezultatów jego twórczości lub działalności naukowej, literackiej, artystycznej i publicystycznej nie wymaga zezwolenia organów wojskowych, jeżeli nie obejmuje zagadnień dotyczących Sił Zbrojnych lub obronności Państwa.

2. Minister Obrony Narodowej określa zasady i tryb udzielania zezwoleń na publikację albo rozpowszechnianie w inny sposób rezultatów twórczości lub działalności żołnierza, obejmujących zagadnienia dotyczące Sił Zbrojnych lub obronności Państwa.

Art. 33. 1. Żołnierz zawodowy może należeć do organizacji lub stowarzyszeń krajowych działających poza wojskiem za wiedzą dowódcy jednostki wojskowej.

2. Przynależność do organizacji lub stowarzyszeń zagranicznych albo międzynarodowych wymaga zezwolenia Ministra Obrony Narodowej lub organów wojskowych przez niego określonych.

Art. 34. 1. Żołnierz zawodowy może pobierać naukę w szkołach poza wojskiem za zezwoleniem Ministra Obrony Narodowej lub organów wojskowych przez niego określonych.

2. Minister Obrony Narodowej określa ulgi przysługujące żołnierzom, którym udzielono zezwolenia na pobieranie nauki poza wojskiem.

Art. 35. 1. Żołnierzowi zawodowemu nie wolno podejmować prac zarobkowych poza wojskiem.

2. Minister Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego określone mogą w uzasadnionych przypadkach zezwolić żołnierzowi na wykonywanie prac zarobkowych poza wojskiem.

Art. 36. Żołnierz zawodowy jest obowiązany uzyskać na wyjazd i pobyt za granicą zezwolenie Ministra Obrony Narodowej lub organu wojskowego przez niego określonego.

Art. 37. 1. Żołnierze zawodowi otrzymują w czasie pokoju corocznie urlop wypoczynkowy w wymiarze 30 dni kalendarzowych.

2. Podoficerowie młodszy pełniący służbę w okresie próbnym otrzymują corocznie urlop wypoczynkowy w wymiarze 21 dni kalendarzowych.

3. Jeżeli ważne względy służbowe nie pozwalają na udzielenie żołnierzowi urlopu wypoczynkowego w danym ro-

ku kalendarzowym, urlopu tego należy udzielić w ciągu pierwszych trzech miesięcy, a w wyjątkowych przypadkach — w ciągu pierwszych sześciu miesięcy następnego roku kalendarzowego.

4. Przesunięcie żołnierzowi urlopu wypoczynkowego w przypadkach określonych w ust. 3 wymaga zgody Ministra Obrony Narodowej lub organu wojskowego przez niego określonego.

Art. 38. 1. Żołnierze zawodowi zajmujący określone przez Ministra Obrony Narodowej stanowiska pracowników naukowo-dydaktycznych i naukowo-badawczych otrzymują corocznie urlop dodatkowy w wymiarze 12 dni kalendarzowych.

2. Minister Obrony Narodowej może wprowadzić urlopy dodatkowe w wymiarze do 15 dni kalendarzowych rocznie dla żołnierzy, którzy pełnią służbę w warunkach uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia albo osiągnęli określoną granicę wieku lub staż służby bądź jeżeli jest to uzasadnione innymi szczególnymi właściwościami służby wojskowej.

3. Żołnierzom mogą być udzielane również urlopy zdrowotne lub okolicznościowe albo urlopy ze względów służbowych lub z innych ważnych przyczyn.

Art. 39. Minister Obrony Narodowej określa szczegółowe zasady udzielania żołnierzom zawodowym urlopów, zasady i sposób wykorzystywania urlopów dodatkowych, wymiar urlopów określonych w art. 38 oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 40. Kobiety będące żołnierzami zawodowymi korzystają ze szczególnych uprawnień, które przysługują pracownikom według przepisów prawa pracy.

Art. 41. Żołnierze zawodowi otrzymują uposażenie i inne należności pieniężne określone w przepisach o uposażeniu żołnierzy.

Art. 42. 1. Żołnierze zawodowi otrzymują umundurowanie i wyekwipowanie, a w przypadkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej również wyżywienie.

2. Zasady i normy umundurowania, wyekwipowania i wyżywienia żołnierzy ustala Minister Obrony Narodowej.

3. Minister Obrony Narodowej może w porozumieniu z Ministrem Finansów przyznać żołnierzom równoważnik pieniężny przeznaczony na umundurowanie i wyżywienie.

Art. 43. Żołnierze zawodowi otrzymują dla siebie i członków rodziny osobną kwatery stałą w miejscowości, w której stale pełnią służbę, lub w miejscowości pobliskiej, a w przypadku nieprzydzielenia kwatery — równoważnik pieniężny, na zasadach i według norm określonych w przepisach o zakwaterowaniu żołnierzy.

Art. 44. 1. Żołnierzom zawodowym i członkom ich rodzin przysługują:

1) bezpłatna wojskowa pomoc lecznicza, a w określonych przypadkach bezpłatna pomoc lecznicza zakładów społecznych służby zdrowia — w zakresie i na warunkach określonych w drodze rozporządzenia przez Ministrów Obrony Narodowej oraz Zdrowia i Opieki Społecznej;

2) ulgi przy przejazdach państwowymi środkami komunikacji — w zakresie i na warunkach określonych w drodze rozporządzenia przez Ministrów Komunikacji i Żeglugi w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

2. Za członków rodziny uprawnionych do bezpłatnej pomocy leczniczej oraz do ulg przy przejazdach państwowymi środkami komunikacji uważa się małżonka i dzieci żołnierza odpowiadające warunkom, które zostaną określone w rozporządzeniach wydanych na podstawie ust. 1.

3. Prawo do bezpłatnej pomocy leczniczej może być przyznane również innym osobom pozostającym na utrzymaniu żołnierza — na warunkach, które zostaną określone w rozporządzeniu wydanym na podstawie ust. 1 pkt 1.

Art. 45. 1. Żołnierzowi zawodowemu oraz jego małżonkowi i dzieciom przysługuje prawo do przejazdu na koszt wojska raz w roku do obranej przez uprawnionego miejscowości w kraju i z powrotem.

2. W razie niewykorzystania przysługującego przejazdu na koszt wojska osoba uprawniona otrzymuje zryczałtowany ekwiwalent pieniężny w wysokości odpowiadającej cenie biletu kolejowego na odległość 500 km, z uwzględnieniem rodzaju i klasy pociągu oraz ulgi taryfowej przysługującej według zasad określonych w odrębnych przepisach.

3. Zasady i warunki korzystania z uprawnień, o których mowa w ust. 1 i 2, określa Minister Obrony Narodowej.

4. Osobom wymienionym w ust. 1 mogą być przyznane także inne świadczenia socjalno-bytowe, których rodzaj i zakres określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 46. 1. Żołnierz zawodowy nabywa prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat po 15 latach wysługi. Po 30 latach wysługi żołnierz nabywa prawo do pełnego zaopatrzenia z tego tytułu

2. Żołnierz zawodowy, który stał się inwalidą, otrzymuje zaopatrzenie z tytułu inwalidztwa.

3. W razie śmierci żołnierza członkowie jego rodziny otrzymują zaopatrzenie z tytułu utraty żywiciela.

4. Zasady przyznawania świadczeń wymienionych w ust. 1—3 normują przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Art. 47. Żołnierz zawodowy, który podczas lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych w czasie pokoju doznał wskutek wypadku trwałego uszczerbku na zdrowiu, a w razie jego śmierci pozostali po nim członkowie rodziny otrzymują — niezależnie od zaopatrzenia emerytalnego i innych świadczeń — jednorazowe odszkodowanie pieniężne w przypadkach i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 48. Obowiązki i uprawnienia żołnierzy zawodowych nie uregulowane w ustawie normują wydane przez Ministra Obrony Narodowej zarządzenia, rozkazy, regulaminy i inne przepisy wojskowe.

Rozdział 5.

Zwolnienie z zawodowej służby wojskowej.

Art. 49. 1. Z zawodowej służby wojskowej zwalnia żołnierzy Minister Obrony Narodowej lub określony przez niego organ wojskowy.

2. Właściwość organów wojskowych i tryb zwalniania z zawodowej służby wojskowej określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 50. 1. Żołnierza zwalnia się z zawodowej służby wojskowej w razie:

- 1) ustalenia przez wojskową komisję lekarską niezdolności do zawodowej służby wojskowej;
- 2) osiągnięcia wieku:
  - a) przez podoficera — 55 lat,
  - b) przez chorążego i oficera w stopniu do pułkownika (komandora) włącznie — 60 lat,
  - c) przez oficera w stopniu generała (admirała) — 65 lat,
  - d) przez żołnierza kobietę — 50 lat;
- 3) ukarania karą dyscyplinarną usunięcia z zawodowej służby wojskowej;
- 4) utraty stopnia wojskowego.

2. Żołnierza zawodowego zajmującego stanowisko profesora lub docenta Minister Obrony Narodowej może zatrzymać w zawodowej służbie wojskowej mimo osiągnięcia granicy wieku określonej w ust. 1 pkt 2, nie dłużej jednak niż do końca roku kalendarzowego, w którym żołnierz kończy 65 lat życia.

3. Minister Obrony Narodowej może na prośbę lub za zgodą żołnierza zatrzymać go w zawodowej służbie wojskowej mimo osiągnięcia granicy wieku określonej w ust. 1 pkt 2 lub w ust. 2.

Art. 51. 1. Żołnierza można zwolnić z zawodowej służby wojskowej:

- 1) jeżeli nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat i osiągnął wiek:
  - a) podoficer młodszy — 40 lat,
  - b) podoficer starszy — 50 lat,
  - c) chorąży, niezależnie od stopnia — 50 lat,
  - d) oficer młodszy — 40 lat,
  - e) major (komandor podporucznik) — 45 lat,
  - f) podpułkownik (komandor porucznik) — 50 lat,
  - g) pułkownik (komandor) — 55 lat,
  - h) generał brygady (kontradmirał) — 58 lat,
  - i) generał dywizji (wiceadmirał) — 60 lat,
  - j) generał broni (admirał) — 62 lata;
- 2) na jego prośbę, która powinna być rozpatrzona w ciągu 3 miesięcy od jej wniesienia;
- 3) na wniosek naczelnych organów państwowych albo władz naczelnych organizacji politycznych lub społecznych w przypadku wyrażenia przez żołnierza zgody na powołanie go do innej służby publicznej;
- 4) w razie niewyrażenia zgody na wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe (art. 24 ust. 4);
- 5) w razie otrzymania dwóch kolejnych okresowych opinii stwierdzających niewywiązywanie się z obowiązków służbowych;
- 6) w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności (w tym również na karę aresztu wojskowego) albo na karę obniżenia stopnia wojskowego.

2. Zwolnienie żołnierza na jego prośbę z zawodowej służby wojskowej nie może nastąpić przed upływem:

- 1) 4 lat od dnia powołania podoficera do zawodowej służby wojskowej;
- 2) 6 lat od dnia powołania chorążego lub oficera do zawodowej służby wojskowej;
- 3) 12 lat od dnia ukończenia wyższej szkoły wojskowej lub innej szkoły wyższej, do której był skierowany przez organy wojskowe.

3. Minister Obrony Narodowej może jednak w przypadku zasługującym na szczególne uwzględnienie zwolnić żołnierza na jego prośbę z zawodowej służby wojskowej przed upływem okresów wymienionych w ust. 2.

Art. 52. W razie uchylecia prawomocnego wyroku sądu skazującego żołnierza na karę pozbawienia wolności (w tym również na karę aresztu wojskowego), degradację lub obniżenie stopnia wojskowego i umorzenia postępowania karnego albo wydania wyroku uniewinniającego, ulegają uchyleciu skutki tych kar, jakie wynikły dla żołnierza z tego skazania, w zakresie ustalonym w decyzji wydanej przez Ministra Obrony Narodowej lub określony przez niego organ wojskowy.

Art. 53. W zakresie zwalniania z zawodowej służby wojskowej żołnierzy, których stosunek służbowy lub wykonywanie zawodu unormowane jest w odrębnych przepisach, stosuje się również te przepisy.

Art. 54. Żołnierz zawodowy, który nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat, może być w związku ze zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej mianowany na kolejny stopień wojskowy, chociażby nie spełniał warunków wymaganych do mianowania.

Art. 55. Zwolnienie z zawodowej służby wojskowej z przyczyn określonych w art. 50 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz w art. 51 ust. 1 pkt 1, 4 i 5 nie może nastąpić w okresie obłożonej choroby żołnierza, chyba że od dnia zachorowania upły-

nąć okres 12 miesięcy albo mimo choroby żołnierz prosi o zwolnienie.

Art. 56. 1. Żołnierza pełniącego zawodową służbę wojskową w okresie próbnym zwalnia się z tej służby w razie:

- 1) stwierdzenia w opinii służbowej, wydanej nie wcześniej niż po 6 miesiącach służby, braku kwalifikacji do tej służby;
- 2) ustalenia przez wojskową komisję lekarską niezdolności do zawodowej służby wojskowej;
- 3) ukarania karą dyscyplinarną usunięcia z zawodowej służby wojskowej;
- 4) utraty stopnia wojskowego;
- 5) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności (w tym również na karę aresztu wojskowego).

2. Zwolnienie ze służby z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 1 i 2 nie może nastąpić w okresie obłożnej choroby żołnierza, chyba że od dnia zachorowania upłynął okres 6 miesięcy albo mimo choroby żołnierz prosi o zwolnienie.

3. Żołnierz, o którym mowa w ust. 1, może być zwolniony ze służby:

- 1) na jego prośbę — w przypadku zasługującym na szczególne uwzględnienie;
- 2) w razie niepełnienia obowiązków służbowych z powodu choroby co najmniej przez 6 miesięcy, chociażby nawet w tym czasie upłynął okres próbnny;
- 3) w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę obniżenia stopnia wojskowego.

Art. 57. 1. Żołnierz zwolniony z zawodowej służby wojskowej otrzymuje określoną w odrębnych przepisach odprawę oraz uposażenie miesięczne przez okres jednego roku po zwolnieniu ze służby, w przypadkach i na zasadach przewidzianych w tych przepisach.

2. Żołnierz zwolniony z zawodowej służby wojskowej z przyczyn określonych w art. 50 ust. 1 pkt 1 lub 2 albo art. 51 ust. 1 pkt 1—5 otrzymuje również:

- 1) uposażenie za urlop wypoczynkowy nie wykorzystany w roku zwolnienia ze służby;
- 2) zryczałtowany ekwiwalent pieniężny za nie wykorzystany w danym roku przejazd na koszt wojska przewidziany w art. 45 ust. 1;
- 3) zwrot kosztów jednorazowego przejazdu do obranego miejsca zamieszkania w kraju dla siebie i członków rodziny oraz przewozu urządzenia domowego — na zasadach przewidzianych dla żołnierzy zawodowych, jeżeli w ciągu 2 lat od dnia zwolnienia ze służby złożył wniosek o przydzielenie mieszkania w innej miejscowości.

Art. 58. 1. Żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej i członkom ich rodzin oraz członkom rodzin pozostałym po żołnierzach zmarłych w czasie pełnienia zawodowej służby wojskowej przysługuje bezpłatna pomoc lecznicza na zasadach przewidzianych dla żołnierzy zawodowych i ich rodzin przez okres jednego roku od dnia zwolnienia żołnierza ze służby lub od dnia jego śmierci. W szczególnych przypadkach Minister Obrony Narodowej lub określony przez niego organ wojskowy może przyznać prawo do korzystania z tej pomocy przez dłuższy okres.

2. Bezpłatna pomoc lecznicza, o której mowa w ust. 1, nie przysługuje żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej z przyczyn określonych w art. 50 ust. 1 pkt 3 i 4, w art. 51 ust. 1 pkt 2 i 6, w art. 56 ust. 1 pkt 1 i 3—5 i ust. 3 pkt 1 i 3 oraz członkom ich rodzin. Osobom tym przysługuje prawo do pomocy leczniczej zakładów społecznych służby zdrowia na zasadach przewidzianych dla pracowników, z którymi stosunek pracy został rozwiązany, jeżeli nie mają prawa do pomocy leczniczej z innego tytułu.

3. Uprawnienia do bezpłatnej pomocy leczniczej:

1) żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej i członków ich rodzin;

2) członków rodzin pozostałych po żołnierzach zmarłych w czasie pełnienia służby — którzy nabyli prawo do zaopatrzenia emerytalnego przewidzianego w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin — normują te przepisy.

Art. 59. Żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej i członkom ich rodzin oraz członkom rodzin pozostałym po zmarłych żołnierzach zawodowych przysługuje prawo do osobnej kwatery stałej lub innego mieszkania — zgodnie z przepisami o zakwaterowaniu żołnierzy.

Art. 60. 1. Żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej, którzy nie ukończyli: mężczyźni — 55 lat życia, a kobiety — 50 lat życia i nie zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów, kieruje się na ich wniosek do pracy w organach administracji państwowej lub w innych społecznych zakładach pracy.

2. Prezes Rady Ministrów określa zasady i tryb kierowania do pracy żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej oraz właściwość organów w tych sprawach.

Art. 61. 1. Zamiast skierowania do pracy przewidzianego w art. 60 właściwe organy mogą kierować żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej za ich zgodą na stanowiska pracy lub do pełnienia funkcji związanych z obronnością kraju, stosownie do posiadanych przez tych żołnierzy kwalifikacji i doświadczenia.

2. Rada Ministrów określa szczególne uprawnienia i obowiązki żołnierzy, którzy podejmą wykonywanie pracy lub funkcji wymienionych w ust. 1, oraz zasady wynagradzania tych żołnierzy.

3. Prezes Rady Ministrów określa rodzaje stanowisk pracy i funkcji, o których mowa w ust. 1, zasady i tryb kierowania żołnierzy na te stanowiska i funkcje oraz właściwość organów w tych sprawach.

Art. 62. 1. Żołnierze zwolnieni z zawodowej służby wojskowej, którzy podejmą zatrudnienie w ciągu 6 miesięcy od dnia zwolnienia ze służby, a jeżeli pełnili służbę w okresie próbnym — w ciągu 3 miesięcy od tego dnia, zachowują ciągłość pracy, a okres odbytej czynnej służby wojskowej zalicza się im do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem.

2. Uprawnienia określone w ust. 1 przysługują również w razie podjęcia zatrudnienia po upływie tych terminów, jeżeli żołnierz podjął zatrudnienie na podstawie skierowania przewidzianego w art. 60, a wniosek o skierowanie złożył przed upływem terminów określonych w ust. 1.

3. Jeżeli żołnierz nie może podjąć zatrudnienia lub złożyć wniosku o skierowanie do pracy w terminach określonych w ust. 1 ze względu na chorobę powodującą niezdolność do pracy, zachowuje uprawnienia określone w ust. 1 w razie podjęcia zatrudnienia lub złożenia wniosku w ciągu jednego miesiąca od dnia ustania niezdolności do pracy.

4. Przepisy ust. 1—3 nie mają zastosowania do żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej w razie ukarania karą dyscyplinarną usunięcia z tej służby, utraty stopnia wojskowego albo skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności (w tym również na karę aresztu wojskowego) bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Art. 63. 1. Żołnierze zwolnieni z zawodowej służby wojskowej podlegają z dniem zwolnienia z tej służby przepisom o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej w czasie pokoju przenosi się do rezerwy, jeżeli ze względu na wiek podlegają obowiązkowi służby wojskowej i zostali uznani za zdolnych do tej służby.

3. Żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej, którzy ze względu na wiek albo stan zdrowia nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej, przenosi się w stan spoczynku. Żołnierze ci mogą używać posiadanych stopni wojskowych z określeniem „w stanie spoczynku”.

Rozdział 6.

Służba wojskowa kandydatów na żołnierzy zawodowych.

Art. 64. 1. Do czynnej służby wojskowej w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych mogą być powołane na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się osoby, które posiadają odpowiednie wartości moralne i polityczne, zdolność fizyczną i psychiczną do zawodowej służby wojskowej, odpowiedni wiek i wykształcenie oraz złożą zobowiązanie do pełnienia zawodowej służby wojskowej po ukończeniu szkoły lub kursu.

2. Osoby ubiegające się o powołanie do służby wojskowej mogą być kierowane do powiatowych komisji poborowych w celu ustalenia ogólnej zdolności do służby wojskowej, chociażby nie ukończyły 17 lat życia.

3. Osoby ubiegające się o powołanie do służby wojskowej kieruje się do komisji poborowych, wzywa się do osobistego zgłoszenia się w sprawach związanych z powołaniem oraz powołuje się do czynnej służby wojskowej na zasadach i w trybie określonych w przepisach o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

4. Minister Obrony Narodowej określa szczegółowe warunki przyjmowania do czynnej służby wojskowej w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych.

Art. 65. Osoby powołane do służby wojskowej w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych stają się żołnierzami w czynnej służbie wojskowej z dniem stawienia się do tej służby.

Art. 66. 1. Kandydatów na żołnierzy zawodowych kształci się w szkołach i na kursach wojskowych. Kandydaci mogą być kierowani na studia lub naukę również do szkół nie-wojskowych.

2. Kandydaci na żołnierzy zawodowych do służby w orkiestrach wojskowych mogą odbywać naukę w tych orkiestrach.

Art. 67. 1. Szkołami wojskowymi kształcącymi kandydatów na podoficerów i chorążych zawodowych są podoficerskie szkoły zawodowe i szkoły chorążych zawodowych.

2. Szkołami wojskowymi kształcącymi kandydatów na oficerów zawodowych są działające na podstawie odrębnych przepisów wyższe szkoły wojskowe (wyższe szkoły oficerskie i akademie wojskowe) oraz oficerskie szkoły zawodowe.

Art. 68. 1. Podoficerskie szkoły zawodowe, szkoły chorążych zawodowych, oficerskie szkoły zawodowe oraz kursy wojskowe tworzy, przekształca i znosi Minister Obrony Narodowej.

2. Minister Obrony Narodowej określa organizację szkół i kursów wojskowych wymienionych w ust. 1, tytuły przysługujące absolwentom tych szkół i kursów oraz wzory dyplomów i świadectw stwierdzających ich ukończenie.

3. Minister Obrony Narodowej ustala programy i czas trwania nauki w szkołach i na kursach wojskowych wymienionych w ust. 1, organizację szkolenia i składania egzaminów oraz zasady odbywania praktyk. Uprawnienia te Minister Obrony Narodowej może przekazać podległym mu organom.

Art. 69. 1. W szkołach wojskowych wymienionych w art. 68 ust. 1 może być prowadzone również nauczanie odpowiednio w zakresie zasadniczej lub średniej szkoły zawodowej.

2. W sprawach, o których mowa w art. 68 ust. 2 i 3, związanych z nauczaniem w zakresie zasadniczej lub średniej szkoły zawodowej oraz uzyskiwaniem kwalifikacji wynikających z ukończenia tych szkół Minister Obrony Narodowej działa w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego.

Art. 70. 1. Stopniami wojskowymi kandydatów na żołnierzy zawodowych są stopnie ustanowione w przepisach o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Osoba powołana do służby wojskowej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego otrzymuje bez szczególnego nadania stopień wojskowy szeregowca. Nadanie wyższego stopnia wojskowego następuje w drodze mianowania.

3. Minister Obrony Narodowej określa zasady, warunki i tryb mianowania na wyższe stopnie wojskowe kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz organy właściwe w tych sprawach.

4. Kandydat na żołnierza zawodowego traci stopień wojskowy w razie:

- 1) utraty obywatelstwa polskiego,
- 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia praw publicznych lub degradacji.

Art. 71. 1. Kandydaci na żołnierzy zawodowych otrzymują:

- 1) uposażenie i inne należności pieniężne oraz zakwaterowanie przewidziane w przepisach o uposażeniu i zakwaterowaniu żołnierzy;
- 2) wyżywienie, umundurowanie i wyekwipowanie na zasadach i według norm określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Kandydatom na żołnierzy zawodowych przysługują:

- 1) bezpłatna wojskowa pomoc lecznicza, a w określonych przypadkach bezpłatna pomoc lecznicza zakładów społecznych służby zdrowia — w zakresie i na warunkach określonych w drodze rozporządzenia przez Ministrów Obrony Narodowej oraz Zdrowia i Opieki Społecznej;
- 2) ulgi przy przejazdach państwowymi środkami komunikacji w zakresie i na warunkach określonych w drodze rozporządzenia przez Ministrów Komunikacji i Żeglugi w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

3. Uprawnienia kandydatów na żołnierzy zawodowych do zaopatrzenia inwalidzkiego oraz do jednorazowego odszkodowania w razie doznania uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku normują odrębne przepisy.

Art. 72. Kandydatom na żołnierzy zawodowych oraz członkom ich rodzin przysługują szczególne uprawnienia i ulgi przewidziane w przepisach o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej i członków ich rodzin.

Art. 73. 1. Na naukę do szkół wojskowych kształcących kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz do orkiestr wojskowych mogą być przyjęci — za zgodą przedstawiciela ustawowego — również małoletni, którzy nie ukończyli 17 lat życia, posiadający odpowiednie wartości moralne i polityczne, jeżeli złożą zobowiązanie do pełnienia zawodowej służby wojskowej po ukończeniu nauki.

2. Małoletni przyjęci na naukę zgodnie z ust. 1 nie są żołnierzami w czynnej służbie wojskowej do czasu ukończenia 17 lat życia. Po ukończeniu 17 lat życia powołuje się ich do czynnej służby wojskowej w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych, jeżeli zostaną uznani za zdolnych do zawodowej służby wojskowej ze względu na stan zdrowia.

3. Minister Obrony Narodowej określa w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej zasady orzekania

o zdolności fizycznej i psychicznej małoletnich do odbywania nauki w szkołach i orkiestrach wojskowych.

4. Minister Obrony Narodowej określa warunki przyjmowania małoletnich na naukę do szkół i orkiestr wojskowych oraz prawa, obowiązki i przebieg nauki uczniów nie będących żołnierzami w czynnej służbie wojskowej.

5. Po ukończeniu nauki i mianowaniu kandydata na stopień wojskowy w odpowiednim korpusie powołuje się go do zawodowej służby wojskowej.

Art. 74. 1. Zwolnienie ze służby wojskowej kandydata na żołnierza zawodowego następuje w razie:

- 1) utraty obywatelstwa polskiego;
- 2) ustalenia przez wojskową komisję lekarską niezdolności do zawodowej służby wojskowej;
- 3) stwierdzenia w opinii służbowej braku kwalifikacji na żołnierza zawodowego;
- 4) niedostatecznych postępów w nauce.

2. Zwolnienie ze służby może nastąpić również na prośbę żołnierza w przypadku zasługującym na szczególne uwzględnienie.

3. W razie zwolnienia ze służby wojskowej pełnionej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego okres tej służby zalicza się żołnierzowi do czasu trwania zasadniczej służby wojskowej określonej w przepisach o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 75. 1. Wydalenie ze służby wojskowej kandydata na żołnierza zawodowego następuje w razie:

- 1) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności (w tym również na karę aresztu wojskowego) lub na karę degradacji;
- 2) popełnienia czynu nie liczącego z honorem i godnością żołnierza;
- 3) zaniedbywania nauki lub innych obowiązków służbowych.

2. Wydalenie ze służby wojskowej kandydata na żołnierza zawodowego może nastąpić również w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę obniżenia stopnia wojskowego.

3. Minister Obrony Narodowej lub organ wojskowy przez niego określony może zezwolić na pozostawienie żołnierza w służbie w razie skazania go na karę pozbawienia wolności (w tym również na karę aresztu wojskowego) z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

4. W razie wydalenia ze służby wojskowej pełnionej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego okresu tej służby nie zalicza się żołnierzowi do czasu trwania zasadniczej służby wojskowej określonej w przepisach o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

5. Do żołnierzy wydalonych ze służby wojskowej pełnionej w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych nie ma zastosowania przepis art. 72.

Art. 76. Minister Obrony Narodowej określa przebieg służby wojskowej kandydatów na żołnierzy zawodowych, tytuły wojskowe używane przez nich w czasie pełnienia tej służby, zasady opiniowania kandydatów, ich obowiązki i uprawnienia nie uregulowane w ustawie oraz tryb postępowania związany ze zwolnieniem i wydaleniem z tej służby.

Art. 77. 1. Kandydatów, którzy ukończyli szkołę wojskową lub kurs kształcący na żołnierzy zawodowych albo studia lub naukę w szkole niewojskowej, mianuje się po ukończeniu nauki (studiów) na stopień wojskowy w odpowiednim korpusie.

2. Słuchacze akademii wojskowych mogą być mianowani na pierwszy stopień wojskowy w korpusie oficerów również przed ukończeniem studiów w przypadkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

Rozdział 7.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 78. Żołnierze pełniący w dniu wejścia w życie ustawy wojskową służbę zawodową stają się z mocy prawa żołnierzami zawodowymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 79. 1. Podoficerowie pełniący w dniu wejścia w życie ustawy wojskową służbę nadterminową stają się z mocy prawa podoficerami zawodowymi pełniącymi służbę w okresie próbnym.

2. Okres próbny kończy się z upływem czasu, przez który podoficerowie wymienieni w ust. 1 mieli pełnić wojskową służbę nadterminową.

Art. 80. 1. Uprawnienia Ministra Obrony Narodowej przewidziane w ustawie przysługują Ministrowi Spraw Wewnętrznych w stosunku do żołnierzy zawodowych pełniących służbę w podległych mu jednostkach oraz do kandydatów na żołnierzy zawodowych kształconych w podległych mu szkołach i na kursach wojskowych.

2. Ministrowie Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych ustalają, które z uprawnień określonych w ust. 1 będą wykonywane we wzajemnym porozumieniu.

Art. 81. W ustawie z dnia 31 marca 1965 r. o wyższym szkolnictwie wojskowym (Dz. U. z 1965 r. Nr 14, poz. 102 i z 1968 r. Nr 46, poz. 334) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 31 otrzymuje brzmienie:

„Art. 31. Do słuchaczy akademii wojskowych będących w czynnej służbie wojskowej, którzy nie są żołnierzami zawodowymi, w sprawach nie uregulowanych w niniejszej ustawie stosuje się przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, w części dotyczącej kandydatów na żołnierzy zawodowych.”;

- 2) art. 41 otrzymuje brzmienie:

„Art. 41. 1. Do osób ubiegających się o przyjęcie do wyższych szkół oficerskich oraz do słuchaczy tych szkół, którzy nie są żołnierzami zawodowymi, stosuje się przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, w części dotyczącej kandydatów na żołnierzy zawodowych.

2. Słuchacze wyższych szkół oficerskich, którzy nie są żołnierzami zawodowymi, mogą być zobowiązani, w przypadku zwolnienia ich ze szkoły na własną prośbę albo wydalenia, do zwrotu kosztów wyżywienia i umundurowania poniesionych przez wojsko.”;

- 3) w art. 52 ust. 1 i 3 oraz w art. 53 wyrazy „oficerów Sił Zbrojnych” zastępuje się wyrazami „żołnierzy zawodowych”.

Art. 82. 1. Tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 13 grudnia 1957 r. o służbie wojskowej oficerów Sił Zbrojnych (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 5, z 1963 r. Nr 15, poz. 78 i Nr 50, poz. 277 oraz z 1967 r. Nr 44, poz. 220);
- 2) ustawa z dnia 6 czerwca 1958 r. o służbie wojskowej szeregowców i podoficerów Sił Zbrojnych (Dz. U. z 1958 r. Nr 36, poz. 164, z 1959 r. Nr 14, poz. 75, z 1961 r. Nr 6, poz. 39, z 1963 r. Nr 22, poz. 114 i Nr 50, poz. 277 oraz z 1967 r. Nr 44, poz. 220);
- 3) ustawa z dnia 29 marca 1963 r. o służbie wojskowej chorążych Sił Zbrojnych (Dz. U. z 1963 r. Nr 15, poz. 78 i z 1967 r. Nr 44, poz. 220).

2. Pozostają w mocy:

- 1) przepisy o świadczeniach pieniężnych określonych w:
  - a) art. 33a, art. 59 ust. 1 pkt 1 i ust. 2—5 oraz art. 60 i 61 ustawy wymienionej w ust. 1 pkt 1,
  - b) art. 29a, art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2—5 oraz art. 93 ustawy wymienionej w ust. 1 pkt 2— przy odpowiednim uwzględnieniu art. 50 i 51 niniejszej ustawy;
- 2) art. 20 ust. 2 ustawy wymienionej w ust. 1 pkt 3.

3. Żołnierze zwolnieni z zawodowej służby wojskowej w okresie próbnym otrzymują odprawę w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym, pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku, tylko w razie zwolnienia ze służby z przyczyn określonych w art. 56 ust. 1 pkt 1 lub 2 albo ust. 3 pkt 2.

4. Jednorazowe odszkodowanie przewidziane w przepisach wymienionych w ust. 2 oraz w art. 117 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220) z ty-

tulu wypadków zaistniałych po dniu 31 grudnia 1967 r. nie może być jednak niższe niż odszkodowanie określone w art. 11 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 8).

5. Minister Obrony Narodowej lub organ wojskowy przez niego upoważniony może, w razie śmierci żołnierza wskutek wypadku podczas wykonywania obowiązków służbowych lub w związku z ich wykonywaniem, przyznać stosowne odszkodowanie członkom rodziny żołnierza, którzy nie spełniają wymaganych warunków, jeżeli przemawiają za tym szczególnie uzasadnione okoliczności.

Art. 83. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc przepisy dotychczasowe ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy.

Art. 84. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1970 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *M. Spychalski*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*